

Tiina Siiskonen
Sanna Alila
Tarja Hännikäinen
Kristiina Pitkänen
Pia Walle

Uudistunut Valteri tukee oppimista ja koulunkäyntiä

Kohokohdat

- Kansainvälisissä ja kansallisissa koulutuspoliittisissa linjauksissa korostuvat koulutuksellinen tasa-arvo ja inklusiivisen opetuksen edistäminen.
- Valteri on Opetushallituksen toimialaan kuuluva valtakunnallinen oppimis- ja ohjauskeskus, jonka tehtävänä on tukea lähikouluperiaatteen toteutumista tarjoamalla palveluja yleisen, tehostetun ja erityisen tuen tarpeisiin.
- Valteri täydentää kunnallisia ja alueellisia oppimisen ja koulunkäynnin tuen palveluja. Palvelujen saavutettavuus asuinpaikasta riippumatta on yksi koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisen edellytys.
- Valterin palvelut voivat kohdistua yksittäisten lasten ja nuorten tarpeisiin tai koko työyhteisön, kunnan tai alueen tarpeisiin.
- Muuttuvat oppimis- ja toimintaympäristöt edellyttävät uudenlaisia asiantuntijuuden jakamisen tapoja ja kehittämiskumppanuutta Valterin, kuntien, koulujen ja muiden toimijoiden kesken.

Valteri on Opetushallituksen toimialaan kuuluva valtakunnallinen oppimis- ja ohjauskeskus, joka tarjoaa palveluja ja asiantuntemusta monenlaisiin oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksiin. Juuri äskettäin toteutunut yhdistyminen verkostosta valtakunnalliseksi organisaatioksi parantaa palvelujen saavutettavuutta entisestään sekä tekee niistä entistä monipuolisempia ja kattavampia. Palvelut voivat kohdistua yksittäisten lasten ja nuorten tarpeisiin tai koko työyhteisön, kunnan tai alueen tarpeisiin. Ne voivat sisältää esimerkiksi ohjauskäyntejä ja konsultaatiota päiväkoteihin ja kouluihin, tu-

kijaksoja, arviointi- ja kuntoutuspalveluja yksittäisille lapsille ja nuorille sekä työnohjausta ja koulutusta ammattihenkilöstölle. Palveluita voidaan tarjota valtakunnallisesti etäyhteyksien avulla tai tuleamalla asiakkaan luokse sijaintipaikkakunnasta riippumatta, mikä onkin yksi koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisen edellytys. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni lapsi ja nuori saa opiskella omassa lähikoulussaan kotipaikkakunnallaan ja saa siellä tarvitsemansa tuen. Siksi Valterin keskeisenä tehtävänä on tukea paikallisten ja alueellisten toimijoiden – erityisesti opetus- ja kasvatus-

henkilöstön, mutta myös opetuksen järjestäjien osaamista. Tämä edellyttää tietenkin lisääntyvää yhteistyötä kuntien, koulujen ja muiden toimijoiden kanssa.

Asiasanat: inkluusio, lähikouluperiaate, oppimisen ja koulunkäynnin tuki, osallisuus, Valteri

TAVOITTEENA KOULUTUKSELLINEN TASA-ARVO

Kansainväliset linjaukset (mm. Salaman sopimus, Unesco, 1994) ovat olleet pohjana erityisopetuksen kehittämiseen myös Suomessa. Erityisesti Euroopan unionin alueella on haettu siihen yhteisiä suuntaviivoja (ks. European Agency For Special Needs And Inclusive Education, www.european-agency.org). Yhteisenä tavoitteena on ollut etenkin koulutuksellinen tasa-arvo ja inklusiivisen opetuksen edistäminen muun muassa siten, että erityiskouluihin kertynyt osaaminen saadaan kaikkien koulujen käyttöön.

Erityiskoulujen tehtävä on muuttunut ensisijaisesti muille kouluille tukea antaviksi oppimis- ja ohjauskeskuksiksi. Tätä tehtävää valtion erityiskoulut ovat Suomessakin toteuttaneet jo pitkään. Ne ovat myös kehittäneet toimintaansa vastaamaan yhä paremmin toimintaympäristössään tapahtuviin muutoksiin niille annettujen kehittämistehtävien ja toimintaa ohjaavien määräysten mukaisesti (Opetusministeriö, 2007; 2009; Perusopetuslaki 39 §, 642/2010).

Jo vuonna 2009 julkaistussa Opetusministeriön tekemässä selvityksessä (Opetusministeriö, 2009) todettiin, että valtion erityiskoulujen yhdistämisellä saataisiin toimintaa ohjattua entistä tehok-

kaammin muille kouluille tarjottavien palveluiden kehittämiseen. Valtion erityiskoulut muodostivat silloin Valteri-verkoston, joka yhdistyi valtakunnalliseksi organisaatioksi syksyllä 2015.

Valterilla (www.valteri.fi) on kuusi toimipistettä eri puolilla Suomea. Näistä suomenkielisiä palveluja tarjoavat Ruskis Helsingissä, Mäntykangas Kuopiossa, Mikael Mikkeliissä, Onerva Jyväskylässä ja Teräväylä Oulussa. Ruotsinkielisiä palveluja tarjoaa erityisesti Skilla (entinen Svenska skolan för synskadade ja SPERES – Finlandssvenskt specialpedagogiskt resurscentrum) Helsingissä. Palveluita voidaan kuitenkin tarjota valtakunnallisesti etäyhteyksien avulla tai tulemalla asiakkaan luokse sijaintipaikkakunnasta riippumatta.

OSAAMINEN KEHITTYY YHTEISTYÖSSÄ

Koska Valterin toimipisteet ovat entisiä valtion kuulo-, näkö- ja liikuntavammaisten kouluja, niillä on erityistä asiantuntemusta autismin kirjoon, neuropsykiatriisiin häiriöihin, kieleen ja kommunikointiin, kuulemiseen, näkemiseen, liikkumiseen ja motoriikkaan, neurologisiin tai muihin pitkäaikaissairauksiin sekä monitarpeisuuteen liittyvistä tuen tarpeista. Valterin hallinnollinen ja toiminnallinen yhdistyminen parantaa luonnollisesti palvelujen saavutettavuutta sekä tekee niistä yhdessä entistä monipuolisempia ja kattavampia.

Tavoitteena on, että oppilas saa tarvitsemansa tuen ensisijaisesti omassa opetusryhmässään ja koulussaan erilaisin joustavin järjestelyin (Opetushallitus, 2014). Siksi Valterin tehtävänä on tukea paikallisten ja alueellisten toimijoiden – eri-

tyisesti opetus- ja kasvatushenkilöstön, mutta myös opetuksen järjestäjien osaaamista. Toiminnan vaikuttavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota, mikä edellyttää tietenkin lisääntyvää vuoropuhelua ja uudenlaista yhteistyötä kuntien, koulujen ja muiden toimijoiden kanssa.

Yhdessä kehittäen ja uutta teknologiaa hyödyntäen sekä toiminnan saavutettavuus että palvelujen taso paranevat entisestään. Yhteistyötä tarvitaan tuen järjestämiseen liittyvien rakenteiden ja toimintamallien kehittämisen lisäksi käytännön sisältöjen ja toteutustapojen kehittämiseen sekä niiden vaikuttavuuden arviointiin (ks. esim. Aro, 2015).

VALTERI TÄYDENTÄÄ KOTIKUNNAN PALVELUITA

Perusopetuslain (30 §, 642/2010) mukaan jokaisen oppilaan kuuluu saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Joskus tuen tarpeiden selvittelyyn tarvitaan omien opettajien lisäksi oppilashuoltohenkilöstöä ja kenties myös perheneuvolan, terveyskeskuksen tai erikoissairaanhoidon palveluja. Valteri tarjoaa näitä paikallisia ja alueellisia palveluja täydentäviä valtakunnallisia palveluja.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki jaetaan yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen. Yleinen tuki kuuluu jokaiselle oppilaalle. Tehostettu tuki on yleistä tukea vahvempaa ja pitkäjänteisempää, mutta erityinen tuki edellyttää jo hallintopäätöstä ja HOJKSin (henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma) laadintaa (Opetushallitus, 2014; Perusopetuslaki 16–17 §, 642/2010). Valterin tarjoamien

palveluiden muodot, sisällöt ja toteuttamistavat vaihtelevat yksilöllisesti ja painottuvat eri tavoin tuen tarpeen eri vaiheissa.

Palvelut voivat kohdistua yksittäisten lasten ja nuorten tarpeisiin tai koko työyhteisön, kunnan tai alueen tarpeisiin. Ne voivat sisältää esimerkiksi ohjauskäyntejä ja konsultaatiota päiväkoteihin ja kouluihin, tukijaksoja, arviointi- ja kuntoutuspalveluja yksittäisille lapsille ja nuorille sekä työnohjausta ja koulutusta ammattihenkilöstölle. Lisäksi Valteri tuottaa monipuolista materiaalia ja julkaisuja tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Valteri-puodista (www.valteri.fi/puoti) löytyy muun muassa ammatikirjallisuutta, oppimateriaaleja ja arviointivälineitä.



Kuva 1. Valteri tukee lähikouluperiaatteen toteutumista (kuvaaja Ilpo Okkonen).

Valteri-palvelut ovat maksullisia, ja siksi niitä varten tarvitaan maksusitoumus kotikunnan opetustoimesta tai sosiaali- ja terveystoimesta. Palveluiden sisältö ja laajuus sovitaan asiakkaan tarpeiden ja maksusitoumuksen antajan määrittelyn mukaan. Tässä artikkelissa esitetyt esimerkitapaukset edustavat kaikki melko

tyypillisiä Valteri-palveluiden käyttäjiä, mutta ne ovat kuitenkin sattumanvaraisesti valittuja eivätkä anna kattavaa kuvaa toiminnan laajuudesta, monipuolisuudesta tai asiakkaiden tarpeiden kirjosta.

OHJAUSTA VOI SAADA OMAAN KOULUUN

Valterin työntekijät tekevät ohjauskäyntejä etenkin päiväkoteihin ja kouluihin. Ohjauskäynnillä tuetaan lapsen tai nuoren oppimista, koulunkäyntiä ja osallistumisen mahdollisuuksia hänen omassa oppimisympäristössään. Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan koulupäivä voi kaikkine erityisjärjestelyineen helposti muodostua hyvinkin hajanaiseksi, ja hän voi kokea itsensä ulkopuoliseksi, kuten kolmasluokkainen Keke, jolla oli cp-vamma ja oppimisvaikeuksia.

Keke tarvitsi cp-vammansa vuoksi tukea fyysisen oppimisympäristön järjestämiseen. Oppimisvaikeuksien vuoksi hän sai oman luokanopettajan antaman tuen lisäksi paljon erityisopetusta. Siksi ympärillä olevat oppilaat vaihtuivat eikä Keke saanut kavereita. Valterin ohjaava opettaja ja fysioterapeutti arvioivat hänen opetusjärjestelyjään yhteisellä ohjauskäynnillä. He suosittelevat opiskelua pääsääntöisesti omassa luokassa, jossa oppimisympäristö ja työskentelyasento oli helpointa järjestää hänelle sopiviksi.

Ohjaava opettaja neuvoi sopivien opimateriaalien hankinnassa ja opetusmenetelmien käytössä. Erityisopettaja jatkoi Keken tukemista, mutta keskittyi nyt pienemmällä tuntimäärällä keskeisiin erityisen tuen menetelmiin ja koulunkäyntiavustajan opastukseen.

Hyvin suunniteltu oppimisympäristö mahdollisti tarkoituksenmukaisen työskentelyn sekä osallisuuden saman ikäryhmän opettelemiin asioihin. Keke löysi myös ystävyyssuhteita pysyvämmästä ryhmästä. Luokanopettaja oli edelleen säännöllisesti yhteydessä Valteriin ja sai apua koulunkäynnin tukemiseen sekä vinkkejä oppikirjatilauksiin ja välituntijärjestelyihin.



Kuva 2. Oppiminen sujuu hyvin suunnitellussa ympäristössä. (kuvaaja Laura Pursiainen)

KOULUNKÄYNNIN NIVELVAIHEISSA TUEN TARVE KOROSTUU

Ohjauskäynnit ja konsultaatiot on tarkoitettu tukea tarvitseville lapsille ja nuorille sekä heidän kanssaan toimiville aikuisille. Konsultaatioiden avulla voidaan tukea koko työyhteisönkin osaamisen kehittämistä, kuten tilanteessa, jossa heikkonäköinen Olli oli siirtymässä yläkouluun. Hän oli ensimmäinen näkövammaisen oppilas tässä yläkoulussa, ja opettajia tietenkin mietityttivät erityisesti näkemisen haasteet koulutyössä.

Yläkoulun erityisopettaja valmisti tutustumisvierailua välittämällä opettajille nivelvaiheen palaverissa saamaansa tietoa. Tuolloin Valterin ohjaava opettaja oli kertonut oppilaan näkötilanteesta, erityistarpeista ja koulutyössä tarvittavista apuvälineistä sekä muista nivelvaiheessa huomioitavista asioista.

Yläkoulun alkaessa aineenopettaja jännitti erityisesti se, kykenevätkö he huomioimaan Ollin erityistarpeet omassa oppiaineessaan: miten ne tulisi ottaa huomioon opetuksessa ja materiaalien valinnassa, miten erityisapuvälineitä käytetään ja miten Ollin osallisuutta ryhmässä voisi tukea?

Huolen vähentämiseksi pidettiin heti elokuun alussa yläkoulun henkilöstölle tiedotustilaisuus. Ohjaava opettaja kävi havainnollistaen läpi Ollin näkövammaan vaikutusta opiskeluun ja siinä huomioitavia asioita. Opettajilla oli mahdollisuus kertoa huolensa ja myös kysellä oman oppiaineensa toteuttamistavoista. Infoiskun lopuksi Olli, rohkeana nuorena miehenä, saapui paikalle, ja tuttu ohjaava opettaja haastatteli häntä koulutyöstä ja harrastuksista. Samalla opettajat saivat myös mahdollisuuden kysellä Ollilta heitä mietittyistä asioista.

JOSKUS TUKIJAKSO VOI OLLA TARPEEN

Joissakin tapauksissa ohjauskäynti tai konsultaatio voi olla osa laajempaa palvelukonaisuutta, johon voi sisältyä vaikkapa tukijakso. Jaksoja järjestetään oppilaille, jotka tarvitsevat yleistä tukea vankempaa tehostettua tai erityistä tukea. Tavallisesti muutaman päivän tai viikon mittainen tu-

kijakso voidaan järjestää joko jonkun Valterin toimipisteen yhteydessä toimivassa Valteri-koulussa tai oppilaan omassa koulussa.

Jaksojen tavoitteet ja sisältö määritellään yksilöllisesti yhdessä oman koulun, huoltajien sekä mahdollisuuksien mukaan myös oppilaan itsensä ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Jaksojen yleisenä tavoitteena on tavallisesti omassa lähikoulussa tai jatko-opinnoissa selviytyminen. Joskus voidaan päätyä hakemaan koulupaikkaa Valteri-koulusta, mutta ensisijainen koulupaikka on kuitenkin aina oppilaan kotikunnan koulu.



Kuva 3. Ollin tukijaksolla harjoiteltiin muun muassa opintotekniikoita. (kuvaaja Laura Pursiainen)

Esimerkiksi heikkonäköinen Olli kävi Valteri-koulussa seitsemännen luokan tukijaksolla pian uuteen yläkouluun siirtymisen jälkeen. Jaksolla varmistettiin muun muassa uuden tietokoneen, ohjelmistojen ja sähköisten oppikirjojen käyttöönotto sekä harjoitettiin yläkoulun opintotekniikoita. Ryhmäyksellä muiden seitsemännen luokan heikkonäköisten oppilaiden kanssa Olli sai jakaa kokemuksiaan ja vapaa-aikaa

vertaistensa seurassa. Jaksolta löytyikin ystävää, johon voi jatkossa pitää yhteyttä. Kun jakson palaute saapui koululle, erityisopettaja kävi etenkin ainekohtaiset vinkit läpi opettajien kanssa. Palautteen havaintoihin palattiin myös ohjaavan opettajan seuraavalla ohjauskäynnillä yläkouluun.

OPETUKSEN JA KUNTOUTUKSEN SUUNNITTELU EDELLYTTÄÄ ARVIOINTIA

Valteri tarjoaa arviointipalveluja asiakkaan toimintaedellytysten parantamiseksi, opetus- ja kuntoutussuunnitelmien pohjaksi, pedagogisen arvion ja selvityksen tueksi tai osana diagnostista selvittelyä. Sen kohteena voi olla esimerkiksi lapsen tai nuoren oppiminen, toimintakyky, kehitystaso tai käyttäytyminen.

Arviointi on usein moniammatillista, jolloin siihen voivat osallistua vaikkapa erityisopettaja, psykologi ja puheterapeutti. Se tehdään tukijakson aikana tai yksilöllisellä arviointikäynnillä tai -jaksolla. Myös ohjauskäynnin yhteydessä voidaan tehdä jatkoselvittelyille suuntaa antava arviointi.

Palvelukokonaisuuteen voi liittyä lapsille ja nuorille tarkoitettuja kuntoutuspalveluja tai heidän kanssaan työskenteleville ammattilaisille ohjausta opetuksen ja kuntoutuksen toteuttamiseen. Kuntoutuksen tavoitteena on edistää lapsen tai nuoren toimintakykyä ja oppimista. Se voi olla joko yksilö- tai ryhmämuotoista. Tällaisia kuntoutusmuotoja voivat olla muun muassa sosiaalisten taitojen ryhmät, tukikeskustelut tai neuropsykiatrinen valmennus.

Esimerkiksi Ylvan tarkkaavuuden ylläpidon pulmat alkoivat yläkoulussa johtaa alisuoriutumiseen opinnoissa. Siksi hän

sai kouluterveydenhuollon kautta kymmenen kerran maksusitoumuksen Valterin tarjoamaan neuropsykiatriseen valmennukseen. Nepsy-valmentaja järjesti verkostotapaamisen, jossa luotiin tilannekuva luokanvalvojan, erityisopettajan, Ylvan ja kodin näkökulmasta.

Nepsy-valmentaja tapasi Ylvaa kotona puolitoista tuntia kerrallaan. Valmennukselle asetetut tavoitteet perustuivat Ylvan vahvuuksiin ja kehittämistehtäviin. Nepsy-valmennuksen puolivälissä järjestettiin uusi verkostopalaveri, jossa täsmennettiin tavoitteita ja toiveita. Koululle esitettiin opetusjärjestelyitä, joita olivat muun muassa istumapaikan vaihtaminen keskittymisen kannalta parempaan paikkaan, toiveet erityisopettajan kanssa tehtävistä harjoituksista ja oppimisohjelmien käytöstä tabletilla, lisäaika kokeissa sekä keinot luokan yleisen hälinän vähentämiseen.

Lopuksi Ylva ja Nepsy-valmentaja arvioivat tapaamiskertoja ja niiden antia. Valmennuksen avulla voitiin tukea koulunkäyntiä, kun oppilaan käyttäytyminen ei ollut häiritsevää, vaan hän pikemminkin unohtui luokkayhteisöön tarkkaavaisuuden pulman kanssa. Ylva sai Nepsy-valmennuksesta apua sekä omaan toimintaansa että oppimisympäristönsä opetusjärjestelyihin.

YKSILÖLLISET TARPEET OHJAAVAT TUEN SUUNNITTELUA

Monenlaisiin kehityksen ongelmiin, vammoihin ja sairauksiin liittyy oppimisen ja koulunkäynnin pulmia, jotka saattavat esiintyä yksin tai yhdessä muiden vaikeuksien kanssa ja joiden ilmenemismuodot vaihtelevat yksilöllisesti. Siksi myös tuen tarpeet ovat yksilöllisiä. Vaikeudet ja nii-

den seuraukset ilmenevät lisäksi eri tavoin koulunkäynnin eri vaiheissa ja voivat vähitellen kasautua, jos niihin ei puututa ajoissa. Esimerkiksi kielenkehityksen vaikeudet muodostavat jo sinänsä hyvin monimuotoisen kirjon eri tavoin painottuneita vaikeuksia, jotka hankaloittavat oppimista.

Yksi tavallisimmista kielellisiin vaikeuksiin liittyvistä huolenaiheista koulunaloitusvaiheessa on lukemaan oppimisen vaikeus. Kun Epun lukutaito ei auennut oman koulun keinoin, otettiin yhteyttä Valteriin. Siellä erityisopettaja ja neuropsykologi arvioivat Eppua. Arvioinnin perusteella tehtiin yhdessä oman koulun kanssa suunnitelma tuen toteuttamista varten.

Kouluun annettujen suositusten, vinkkien ja toimintamallien lisäksi sovittiin ensimmäisen luokan kertaamisesta ja 30 tunnin kuntoutusjaksosta, johon kotikunta antoi maksusitoumuksen. Eppu sai kuntoutusta kaksi kertaa viikossa siten, että Valterin tuttu työntekijä kävi hänen omalla koulullaan.

Lukutaidon kehitys saatiin näin hyvään alkuun, ja harjoittelu kohti sujuvampaa lukutaitoa jatkui sen jälkeen oman koulun erityisopettajan tukemana. Oppimisen ja koulunkäynnin pulmat eivät ehtineet vielä kasautua, kun vaikeuksiin puututtiin näinkin ajoissa. Epulle suunniteltiin myös uutta arviointia seuraavana syksynä, ja opettajalle tarjottiin koulutusta.



Kuva 4. Oppimisvaikeuksiin on puututtava mahdollisimman varhain. (kuvaaja Laura Pursiainen)

KOULUTUSTA JA TYÖNOHJAUSTA TARJOTAAN OPETUSHENKILÖSTÖLLE

Valterin ammattihenkilöstölle tarjoamat palvelut sisältävät muun muassa koulutusta ja työnohjausta työyhteisölle, työntekijäryhmille tai yksittäisille työntekijöille. Tilauskoulutuksia voidaan suunnitella asiakkaiden yksilöllisten toiveiden ja tarpeiden mukaan. Lisäksi Valterin koulutuskalenterissa (www.valteri.fi/koulutus) on tarjolla valmiita koulutuskokonaisuuksia, joista osa on osallistujille maksuttomia Opetushallituksen rahoittamia henkilöstön täydennyskoulutuksia.

Valtakunnalliset, alueelliset, paikalliset tai koulukohtaiset koulutukset voivat olla pitkäkestoisia koulutus- ja kehittämisprosesseja tai tiiviiseen asiasisältöön keskittyviä koulutustilaisuuksia. Prosessimaiseen toteutukseen voi liittyä konsultaatiota tai työnohjausta. Työnohjaus on ulkopuolisen ohjaajan ammatillista tukea, jossa paneudutaan työhön, työyhteisöön ja omaan työrooliin liittyviin kysymyksiin sekä yksittäisiin asiakas- ja oppilastilanteisiin.

Erään yläkoulun rehtori otti yhteyttä Valterin työnohjaajaan, kun erityisen tuen pienluokan opettaja ja ohjaajat kokivat työnsä raskaaksi ja pirstaleiseksi. He kokivat riittämättömyyden tunteita, vaikka yrittivät parhaansa. Työnohjaajan kanssa arvioitiin, voisiko työnohjaus auttaa työyhteisöä ja työntekijöitä jaksamaan paremmin. Työntekijät olivat jo yrittäneet ratkaista haasteellisia tilanteita keskenään ja esimiehen kanssa, mutta keskustelu oli juuttunut paikoilleen. Aloituskerralla keskusteltiin voimavaroja lisäävistä ja kuormittavista tekijöistä. Tavoitteeksi määriteltiin oman perustehtävän jäsentäminen sekä työssä jaksaminen.

Työnohjaukset toteutettiin kerran kuukaudessa lukuvuoden ajan. Teema-alueet nousivat ohjattavien kokemuksista, jotka yhteisessä työnohjauksellisessa vuoropuhelussa eli dialogissa liitettiin teoreettiseen tietoon muun muassa ammatillisesta vuorovaikutuksesta, muutosten kokemuksista sekä pitkäaikaisen stressin kehittymisestä.

Työnohjausta arvioitiin jokaisen tapaamisen lopussa sekä prosessin loppuessa. Ohjattavat kokivat, että sen myötä heidän oli helpompi tunnistaa omia, työssä herääviä tunteitaan, ymmärtää toisen tapaa tehdä ja nähdä asioita yhdessä eri näkökulmista. He kokivat, että pystyivät entistä paremmin luottamaan toinen toisiinsa.

UUSI TEKNOLOGIA LISÄÄ PALVELUJEN SAAVUTETTAVUUTTA

Valterin piirissä on kehitelty ja kokeiltu erilaisia verkkopalveluita jo useiden vuosien ajan. Niiden kehittämisen tarkoituksena ei ole tietenkään korvata täysin muita palvelumuotoja. Uuden teknologian myötä syntyy kuitenkin uusia keinoja ja entistä monipuolisempia mahdollisuuksia tuen toteuttamiseen. Ne lisäävät myös entistään palveluiden saavutettavuutta, kun ne ovat käytettävissä omalla tietokoneella tai mobiililaitteella.

Eräällä ohjauskäynnillä kuoron oppilaan lähikouluun tuli esiin oppilaan oman äidinkielen eli viittomakielen opiskelu. Lähiseudulta ei ollut löytynyt siihen pätevää opettajaa. Ohjauskäyntipäivän päätteeksi pidetyssä palaverissa oppilaan huoltaja pohti, voisiko Valteri jotenkin auttaa asias-

sa, ja mietittiin, löytyisikö uudesta teknologiasta ratkaisua asiaan.

Heti seuraavana päivänä ohjaava opettaja toi asian esiin omalla työpaikallaan Valterissa, jossa päätettiin lähteä kokeilemaan aivan uutta palvelumuotoa – viittomakielen etäopetusta. Ensin opetusta kokeiltiin pilottihankkeena noin puolen vuoden ajan, kun ei vielä tiedetty, miten viittomakielen etäopetus onnistuisi, miten tekniikka toimisi ja miten oppilas kokisi opiskelun tietokoneen ruudun ääressä.

Etäopetuskokeilu sujui kuitenkin hienosti, ja niinpä se vakiintui osaksi Valterin palvelutarjontaa. Kuluneena lukuvuonna etäoppilaita oli jo kahdeksan, ja kyselyjä on tullut myös uusien oppilaiden osalta. Opetus tapahtuu Adobe Connect -yhteyden kautta, joten osallistuakseen tuntiin oppilas tarvitsee vain tietokoneen, toimivan nettiyhteyden ja web-kameran. Etäopetus on mahdollistanut sekä oman äidinkielen opiskelun että kontakteja muihin viittomakielisiin oppilaisiin, jotka ovat mukana samassa etäopetusryhmässä.

Se, että tarvittavia palveluita on saatavana asuinpaikasta riippumatta, on yksi koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisen edellytys. Uuden teknologian tarjoamat mahdollisuudet vahvistavat sitä osaltaan, mutta monella tavalla muuttuvat toiminta- ja oppimisympäristöt edellyttävät muutenkin uudenlaisia asiantuntijuuden jakamisen tapoja ja kehittämiskumppanuutta eri toimijoiden kesken. Tämä onkin Valterin keskeinen kehittämistehtävä valtakunnallisena organisaationa.

Kirjoittajatiedot:

Kaikki kirjoittajat ovat Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin työntekijöitä. Tiina Siiskonen (KT), Sanna Alila (KT), Tarja Hännikäinen (KM) ja Kristiina Pitkänen (KM) toimivat Valterissa ohjaavina opettajina ja Pia Walle (TtM) palvelupäällikkönä.

LÄHTEET¹

- Aro, M. (2015). Mistä konkreettinen sisältö tuen portaille?. Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti NMI-Bulletin, 25 (3), 64–67.
- Opetushallitus (2014). Perusopetuksen opetus-suunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014:96.
- Opetusministeriö (2007). Erityisopetuksen strategia. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:47.
- Opetusministeriö (2009). Selvitys erityiskoulujen ja sairaalaopetuksen asemasta, tehtävistä ja rahoituksesta kehittämiss-mahdollisuuksineen. Opetusministeriön julkaisuja 2009:37.
- Perusopetuslaki 21.8.1998/628. Muutokset 24.6.2010/642.
- Unesco (1994). The Salamanca statement and framework for action on special needs education. Adopted by the world conference on special needs education: access and quality Salamanca, Spain, 7-10 June 1994.

¹ Tekstissä mainittujen lähdeviitteiden lisäksi tämä artikkeli perustuu osittain www.valteri.fi -sivuston sisältöihin (haettu 11.12.2015) sekä kahteen aiemmin ilmestyneeseen artikkeliin:

Siiskonen, T. (2015). Uudistunut Valteri tukee oppimista ja koulunkäyntiä. Kielipolku. Puheen- ja kielenkehityksen erikoislehti, 4, 19–20.

Siiskonen, T. (2014). Valteri tukee oppimista ja koulunkäyntiä. Kielipolku. Puheen- ja kielenkehityksen erikoislehti, 2, 16–18.

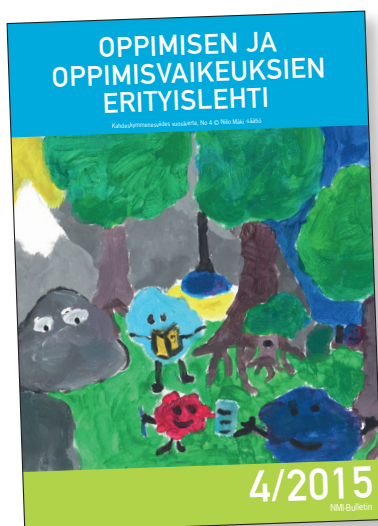
OLISITKO HALUKAS KIRJOITTAMAAN NMI-BULLETINIIN?

NMI-Bulletin – oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti – julkaisee vertaisarvioinnin läpikäyneitä artikkeleita ja katsauksia, jotka käsittelevät lasten ja nuorten kehitystä ja oppimista sekä näiden alueiden ongelmia ja kuntoutusta. Lehdessä julkaistaan lisäksi erilaisia kokeiluja ja käytännön työtä esitteleviä kuvauksia. Toivotavia ovat myös väitöstilaisuuksien avauspuheenvuorot (lectio praecursoria), juhlapuheet, kriittiset puheenvuorot vastineineen, julkaisujen esittelyt ja muut lyhyemmät katsaukset ajankohtaisista oppimiseen ja oppimisvaikeuksiin liittyvistä aiheista. Julkaisukieli on suomi.

Lehden kohderyhmänä ovat opetus-, kasvat- ja terveysalan ammattilaiset ja tutkijat sekä yhteiskunnalliset vaikuttajat. Lehden tavoitteena on yhtäältä palvella kentän toimijoita ja yhteiskunnallisia vaikuttajia julkaisemalla ymmärrettävässä muodossa olevaa tietoa oppimisen ja oppimisvaikeuksien ajankohtaisesta tutkimuksesta ja kentällä toimiviksi todetuista käytänteistä. Toisaalta lehden tavoitteena on julkaista korkeatasoisia tutkimusta lasten ja nuorten kognitiivisesta kehityksestä, oppimisesta ja oppimisvaikeuksista ja olla yksi Suomen johtavista julkaisufoorumeista tällä erityisalueella.

Olisitko halukas tarjoamaan käsikirjoitusta tutkimuksestasi tai hyväksi koetusta käytänteestä julkaistavaksi lehdessämme?

Entä olisitko halukas esittelemään kansainvälisillä foorumeilla julkaisemiasi tutkimustuloksia NMI-Bulletinin uudessa Tutkittu juttu – artikkelityypissä?



NMI-Bulletinin uudessa tutkittu juttu -artikkelityypissä esitellään ja pohditaan kansainvälisten alkuperäisartikkeleiden tutkimushavaintojen merkitystä sekä tulosten soveltamismahdollisuuksia käytännön työn ja suomalaisten toimintatapojen kannalta. Tämän artikkelimuodon tavoitteena on tuoda ajantasainen suomalainen oppimiseen ja oppimisvaikeuksiin liittyvä huippututkimus yleistajuisesti palvelemaan ja kehittämään suomalaista yhteiskuntaa ja sen palvelujärjestelmiä.

Lehden **uudistetut kirjoittajaohjeet** (sekä kaikkia kirjoituksia koskevat ohjeet että eri tekstityyppien tarkemmat ohjeet) löytyvät osoitteesta <http://bulletin.nmi.fi>

Kirjoittajille lähetetään **kaksi vapaakappaletta** sen lehden numeroa, jossa artikkeli on julkaistu. Eripainoksia ei toimiteta eikä kirjoituspalkkioita makseta.

Lehden julkaisija Niilo Mäki Instituutti pidättää oikeuden julkaistuihin kirjoituksiin. Poikkeustapauksista sovitaan kirjallisesti erikseen. Kaikissa epäselvissä kysymyksissä pyydetään kääntymään toimituksen puoleen.

<http://bulletin.nmi.fi>

TULEVASSA NUMEROSSA 2/2016 MM. SEURAAVIA AIHEITA:

- Toisen ja vieraan kielen ääntämisen oppimisen haasteet.
- Opetuksellisesti haastavat lukivaikeuslapset – samanlaisia vai erilaisia?
- Kuulovammaisten lasten perheet valintojen edessä.
- Yläkoulun oppilaiden kouluun kuulumisen kehityskulut 7. luokan alusta 8. luokan alkuun: Kehityskulkujen yhteys oppilaiden käytösoireisiin.

KUMMI 14. KASVU JA KASVATUS

– Kaskas-ryhmätoimintamallista tukea laadukkaaseen varhaiskasvatukseen

Päivähoitoryhmissä on eri syistä haastavasti käyttäytyviä lapsia. Pulmallista käyttäytymistä voi esiintyä monien kehityksellisten ongelmien yhteydessä, jotka näkyvät usein itsesääteilyssä ja oman toiminnan ohjauksessa. Kasvu ja Kasvatus, ”Kaskas” -ryhmätoimintamallin keskeinen ajatus on, kuinka ohjata näitä lapsia osana lapsiryhmää niin, että kaikki tukea tarvitsevat lapset saavat yksilöllistä ohjausta. Kaskas-ryhmässä pyritään vahvistamaan työntekijän itsetuntemusta ja etsimään työhön uusia näkökulmia sekä työstämään tunteita ja ajatuksia, joita haastavan lapsen kohtaaminen herättää ammattilaisissa ja yhteisöissä.

KUMMI-sarjan 14. osa esittelee Kaskas-ryhmätoimintamallin varhaiskasvatuksen henkilökunnan osaamisen ja jaksamisen tukemiseksi. Kaskas on konsultatiivinen, koulutuksellinen ja työnohjauksellinen ryhmä, jossa tavoitteena on löytää haastavasti käyttäytyvän lapsen kanssa myönteisiä vuorovaikutuksen ja ohjauksen keinoja päivähoidon arkeen sekä yhteistyöhön vanhempien kanssa. Käsikirjaan on koottu materiaalia ja tietoa, jonka pohjalta Kaskas-ryhmää voi ohjata. Ryhmää ohjataan työparina. Käsikirjassa on kuvattu ryhmän käytännön toteutus sekä sen perustana olevat teoreettiset ajatukset.

Tekijät: Taru Kivijärvi & Tiina Linnove

Julkaisija: Niilo Mäki Instituutti

Julkaisuvuosi: 2016

Kohderyhmät: Varhaiskasvatuksen parissa työskentelevät

Kuvaus: Arviointi-, opetus- ja kuntoutusmateriaaleja

ISBN: 978-951-39-6512-9

Hinta: 38 Euroa

Tilaukset:
KAUPPA.NMI.FI

